

29 MAR 2002

**MEDICINAL PLANT UTILIZATION FOR THE LIVING OF
HILL TRIBES AT DOI MUSOE,
TAK PROVINCE**

SONGSRI PIPITKUL
๒

**With compliments
of**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
.....

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
(TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2001

ISBN 974-04-1072-3

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

TH
S698m
2001
c.2

Copyright by Mahidol University

4136862 ENTM/M : MAJOR : TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT ; M.Sc. (TECHNOLOGY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT)

KEY WORDS : MEDICINAL PLANT / UTILIZATION/ HILL TRIBES

SONGSRI PIPITKUL : MEDICINAL PLANT UTILIZATION FOR THE LIVING OF HILL TRIBES AT DOI MUSOE , TAK PROVINCE. THESIS ADVISORS : SURA PATTANAKIAT, Ph.D., CHARLIE NAVANUGRAHA, Ph.D., WILASINEE ANOMASIRI, M.A. 113 P. ISBN 974-04-1072-3

The objectives of this study is to identify studies on the types of medicinal plant treatment, utilization and the relationship of personal factors and economic factors on medicinal plant utilization of the hill tribes at Doi Musoe, Tak province.

The data were collected by using in-depth interviews as a qualitative aspect and interview forms as a quantitative aspect. The data has been analyzed using SPSS manipulated under Pearson's product moment correlation coefficient.

The results of the study showed that the utilization of medicinal plants is only one choice among alternative treatments in the local pluralistic medical system. Out of the total number of hill tribes at Doi Musoe, 31.6 percent of them used medicinal plants for their living. The treatments included four main types; using medicinal plant only, using them as food ingredients, using for massage and using with ritual. The results identified 66 species within 45 families were utilized as medicinal plants. The most commonly used life form of medicinal plant were shrubs (32.7%). About 35.3% of the hill tribes utilized medicinal plants, about 21-40 grams each time. For the frequency of utilization, 62.1% of them used medicinal plants 1-2 time each month. For the parts of the plant that were utilized, leaves were the most commonly used ones (47.2%). For the mode of administering medicinal plant, decoction was the most commonly utilized (53.1%). Age, family member, and income had no correlation at the significance of 0.05 with medicinal plant utilization.

The hill tribes at Doi Musoe still use medicinal plants for their living; however, there were less than 50 percent of them utilizing medicinal plants. So, there should be a further study into the ways to promote and encourage the young generation to be concerned about the knowledge of medicinal plants before it will be lost forever.

4136862 ENTM/M : สาขาวิชา : เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม วท.ม.
(เทคโนโลยีการบริหารสิ่งแวดล้อม)

ตั้งศรี พิพิธกุล : การใช้สมุนไพรกับการดำรงชีวิตของชาวเขาดอยมูเซอ จังหวัดตาก
(MEDICINAL PLANT UTILIZATION FOR THE LIVING OF HILL TRIBES AT DOI
MUSOE , TAK PROVINCE) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : สุระ พัฒนเกียรติ, Ph.D.,
ชาติ นาวานุเคราะห์, Ph.D., วิชาสินี อโนมะศิริ, สค.ม. 113 หน้า ISBN 974-04-1072-3

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้คือ ศึกษารูปแบบและวิธีการการใช้สมุนไพร และศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยเศรษฐกิจกับการใช้สมุนไพรของชาวเขาดอย
มูเซอ จังหวัดตาก ประกอบด้วยการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการ
ศึกษาเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดย
ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

จากการศึกษาพบว่า สมุนไพรมีความสำคัญในฐานะเป็นทางเลือกหนึ่งของการรักษาใน
ระบบการแพทย์แบบพหุลักษณะของชุมชน ชาวเขาดอยมูเซอร้อยละ 31.6 ใช้สมุนไพรเพื่อการ
ดำรงชีวิต รูปแบบของการใช้สมุนไพรโดยอิงตามลักษณะการรักษามี 4 แบบคือ การรักษาด้วย
สมุนไพรเพียงอย่างเดียว ใช้สมุนไพรโดยการผสมกับอาหาร ใช้สมุนไพรกับการนวด และใช้
สมุนไพรร่วมกับพิธีกรรม สมุนไพรที่ใช้มี 66 ชนิด 45 วงศ์ โดยเป็นไม้พุ่มมากที่สุดถึงร้อยละ
32.7 ชาวเขาร้อยละ 35.3 ใช้สมุนไพรแต่ละครั้งมีน้ำหนักระหว่าง 21 ถึง 40 กรัม ความถี่ใน
การใช้พบว่า ชาวเขาร้อยละ 62.1 ใช้สมุนไพร 1 ถึง 2 ครั้งต่อเดือน ใบเป็นส่วนที่ใช้มากที่สุด
ถึงร้อยละ 47.2 ยาต้มเป็นวิธีการที่ใช้ในการปรุงยามากที่สุดถึงร้อยละ 53.1 อายุ ขนาดของคร้ว
เรือนและรายได้มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้สมุนไพร

ชาวเขาดอยมูเซอที่ยังใช้สมุนไพรเพื่อการดำรงชีวิตมีจำนวนต่ำกว่าร้อยละ 50 ของ
ประชากรทั้งหมด ดังนั้นควรมีการศึกษาวิธีการที่ทำให้คนรุ่นใหม่หันมาสนใจศึกษาความรู้เกี่ยว
กับการใช้สมุนไพรก่อนที่ความรู้เหล่านี้จะสูญหายไป